

دانشکده علوم انسانی و اجتماعی

گروه اقتصاد

پایان نامه برای اخذ درجه کارشناسی ارشد علوم اقتصادی

شناسایی و تحلیل عوامل تعیین کننده توزیع درآمد در ایران

استاد راهنما :

دکتر پرویز محمدزاده

دکتر محمد مهدی برقی اسکویی

استاد مشاور:

دکتر احمد اسدزاده

پژوهشگر:

فاطمه جداری

دی ۱۳۹۰

«اثری» کوچک است، خیلی کوچک و شاید هیچ!

اما به یاد عهد قدیم و رسم ادب

تقدیم می‌شود به:

پدر و مادر مهربانم

و

همسر عزیزم

تقدیر و تشکر

اعتراف می‌کنم که نه زبان شکر تو را دارم و نه توان تشکر از بندگان تو و اما بر حسب وظیفه

از کلیه اساتید ارجمندم در طول سالهای به یاد ماندنی شاگردیشان تشکر می‌نمایم. از اساتید ارجمند آقایان دکتر محمدزاده، دکتر برقی اسکویی، دکتر اسدزاده و دکتر پناهی برای راهنمایی، مشاوره، هدایت و داوری این پایان‌نامه و همچنین از اساتید عزیزی که در دوران تحصیل و در این تحقیق مشوق اینجانب بوده و همواره از ایده‌های خوب آنان بهره‌مند گردیده‌ام، خاضعانه سپاسگزارم. از سرکار خانم دکتر زهرا کریمی که زحمت داوری پایان‌نامه را بر عهده داشتند

از برادر ارجمندم جناب آقای دکتر حکمتی و همسرشان سرکار خانم رضایی در طرح ایده اولیه این تحقیق و راهنمایی‌های بعدی ایشان متشکرم.

و در پایان از پدر، مادر، همسر عزیزم و همه فرشتگانی که بالهای محبت خود را گسترانیدند و با تحمل دشواری‌ها، سبب شدند تا در کمال آسودگی خیال و فراغت بال، شوق آموختن در من زنده بماند صمیمانه سپاسگزارم و این نیست جز جلوه‌ای از لطف و رحمت پرودگاری که از ادای شکر حتی یک نعمت او ناتوانم.

نام خانوادگی : جداری	نام: فاطمه
عنوان پایان نامه: شناسایی و تحلیل عوامل تعیین کننده توزیع درآمد در ایران	
استادان راهنما: دکتر پرویز محمدزاده – دکتر محمد مهدی برقی اسکویی استاد مشاور: دکتر احمد اسدزاده	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: علوم اقتصادی
موضوع: کارشناسی ارشد	گرایش: نظری
دانشگاه: تبریز	دانشکده: علوم انسانی و اجتماعی
تعداد صفحات: ۱۱۷	
واژه‌های کلیدی: توزیع درآمد – خانوارهای شهری و روستایی – مدل‌های انتخاب گسسته – لاجیت – پروبیت	
JEL classification: D33 – R2	
چکیده:	
<p>توزیع درآمد، به تشریح چگونگی سهم افراد یک کشور از درآمد ملی می‌پردازد و درجه نابرابری موجود، بین درآمد افراد یک کشور را توصیف می‌کند. با توجه به اینکه بحث توزیع درآمد همواره به عنوان یکی از دغدغه‌های اصلی جوامع مختلف می‌باشد. بنابراین برنامه‌ریزی و طراحی سیاستهای جدید در روند رشد و توسعه اقتصادی کشور، نیازمند انجام یک سری مطالعات در این زمینه می‌باشد. این مطالعه به بررسی عوامل تعیین کننده توزیع درآمد در ایران طی سال های ۱۳۷۵-۱۳۸۶ به تفکیک مناطق روستایی و شهری پرداخته است. برای این منظور با استفاده از آمار هزینه و درآمد خانوارها (که توسط مرکز آمار ایران گردآوری شده است) و با بهره‌گیری از مدل‌های گسسته، ابتدا ۳ چندقدرآمدی مشخص شده و سپس عوامل موثر بر قرارگیری در این چندقدرها تعیین و بررسی شد.</p> <p>یافته‌های حاصل از این تحقیق براساس مدل پروبیت نشان می‌دهد که در طول دوره مورد بررسی، شاخص‌های سرمایه انسانی (از قبیل باسوادی و داشتن تحصیلات دانشگاهی)، شاغل بودن، مرد بودن، داشتن سن بالاتر، تعداد اتاق بیشتر، بالاتر از ۵۰ متر بودن سطح زیربنای در دسترس خانوار، مالکیت اتومبیل و مالکیت تلفن چه در خانوارهای شهری و چه در خانوارهای روستایی احتمال قرار گرفتن خانوار در چندقدر بالاتر درآمدی افزایش داده و شاخص‌های متأهل بودن، مالک خانه بودن و افزایش تعداد افراد خانوار باعث قرارگیری خانوار در چندقدر پایین تر درآمدی می‌شود.</p>	

فهرست مطالب

فصل اول : کلیات تحقیق

۱-۱-مقدمه.....	۲
۲-۱- بیان مسئله.....	۲
۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۴
۴-۱- هدف تحقیق.....	۵
۵-۱- فرضیه تحقیق.....	۶
۶-۱- روش شناسی تحقیق.....	۷
۱-۶-۱- روش تحقیق.....	۷
۲-۶-۱- نمونه آماری.....	۷
۳-۶-۱- دوره زمانی و پایگاه داده‌های تحقیق.....	۷
۷-۱- محدودیت‌های تحقیق.....	۸
۸-۱- تعریف مفاهیم.....	۸
۱-۸-۱- شاخص توزیع درآمد.....	۸
۹-۱- سازماندهی تحقیق.....	۹

فصل دوم : ادبیات موضوع

۱-۲- مقدمه.....	۱۱
۲-۲- مبانی نظری.....	۱۱
۱-۲-۲- مفاهیم توزیع درآمد.....	۱۱
۲-۲-۲- معیارهای عدالت و برابری در توزیع درآمد.....	۱۴
۳-۲-۲- روش‌های اندازه‌گیری توزیع درآمد.....	۱۶
۱-۳-۲-۲- توزیع مقداری یا شخصی درآمد.....	۱۶
۲-۳-۲-۲- توزیع درآمد مبتنی بر سهم عوامل تولید.....	۱۷

۱۸	۴-۲-۲- شاخص‌های اندازه‌گیری توزیع درآمد.....
۱۸	۱-۴-۲-۲- منحنی لورنز.....
۱۹	۲-۴-۲-۲- ضریب جینی.....
۲۰	۳-۴-۲-۲- معیارهای انترویی تعمیم‌یافته.....
۲۷	۴-۴-۲-۲- نسبت پراکندگی (ناابری).....
۲۷	۳-۲- مبانی نظری روش تخمین مدل.....
۲۸	۱-۳-۲- مدل احتمالی خطی LPM.....
۳۰	۲-۳-۲- مدل پروبیت.....
۳۵	۱-۲-۳-۲- احتمالات انتخاب پروبیت رتبه‌ای.....
۳۶	۳-۳-۲- مدل لاجیت.....
۳۸	۴-۲- مقایسه مدل‌های لاجیت و پروبیت.....
۳۸	۵-۲- پیشینه تحقیق.....
۳۹	۱-۵-۲- مطالعات خارجی.....
۴۴	۲-۵-۲- مطالعات داخلی.....
۴۶	۶-۲- خلاصه و جمع‌بندی.....

فصل سوم: روش‌شناسی تحقیق

۵۰	۱-۳- مقدمه.....
۵۰	۲-۳- مدل تحقیق.....
۵۱	۱-۲-۳- مدل پروبیت و تغییر آن.....
۵۵	۳-۳- تعریف عملیاتی متغیرهای مدل.....
۵۹	۴-۳- جمع‌بندی.....

فصل چهارم: برآورد مدل، تجزیه و تحلیل یافته‌ها

۶۱	۱-۴- مقدمه.....
۶۱	۲-۴- نتایج تخمین.....
۶۴	۳-۴- تحلیل یافته‌ها.....

۶۴	..... ۴-۳-۱- خانوارهای شهری و روستایی
۷۰	..... ۴-۳-۲- اثر نهایی برخی از متغیرها در خانوارهای شهری و روستایی
۸۱	..... ۴-۵- جمع‌بندی

فصل پنجم: خلاصه، نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

۸۳	..... ۵-۱- مقدمه
۸۳	..... ۵-۲- مروری بر خطوط کلی پژوهش
۸۵	..... ۵-۳- بحث و نتیجه‌گیری
۸۶	..... ۵-۴- توصیه‌های سیاستی
۸۷	..... ۵-۵- پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آتی

ضمایم و پیوست‌ها

۸۹	..... نتایج برآورد مدل تحقیق با روش پروبیت در خانوارهای شهری
۹۰	..... نتایج برآورد مدل تحقیق با روش پروبیت در خانوارهای روستایی
۹۱	..... اثر نهایی متغیرها در چندک سوم در خانوارهای شهری
۹۴	..... اثر نهایی متغیرها در چندک دوم در خانوارهای شهری
۹۷	..... اثر نهایی متغیرها در چندک اول در خانوارهای شهری
۱۰۰	..... اثر نهایی متغیرها در چندک سوم در خانوارهای روستایی
۱۰۳	..... اثر نهایی متغیرها در چندک دوم در خانوارهای روستایی
۱۰۶	..... اثر نهایی متغیرها در چندک اول در خانوارهای روستایی

ضمایم و پیوست‌ها

۱۱۰	..... الف- منابع فارسی
۱۱۳	..... ب- منابع انگلیسی

فهرست جداول

فصل دوم

جدول ۱-۲- خلاصه ای از تحقیقات انجام شده در زمینه عوامل موثر بر نابرابری اقتصادی در جهان ۴۲

جدول ۲-۲- خلاصه ای از تحقیقات انجام شده در زمینه عوامل موثر بر نابرابری اقتصادی در ایران ۴۷

فصل چهارم

جدول ۱-۴- نتایج تخمین توسط مدل پروبیت برای خانوارهای شهری ۶۲

جدول ۲-۴- نتایج تخمین توسط مدل پروبیت برای خانوارهای روستایی ۶۳

فهرست نمودارها

فصل دوم

نمودار ۱-۲- منحنی لورنز ۱۸

نمودار ۲-۲- تابع توزیع تجمعی (CDF) ۳۰

نمودار ۳-۲- منحنی مدل پروبیت ۳۱

نمودار ۴-۲- منحنی مدل لاجیت ۳۷

فصل اول

"کلیات تحقیق"

۱-۱- مقدمه

هدف این فصل ارائه کلیاتی از تحقیق، شامل تبیین مسئله، تشریح اهمیت و ضرورت موضوع، هدف، فرضیه و روش تحقیق می باشد و در پایان فصل نیز محدودیت های تحقیق و همچنین سازماندهی تحقیق ارائه خواهد شد.

۱-۲- بیان مسئله

توزیع درآمد، به تشریح چگونگی سهم افراد یک کشور از درآمد ملی می پردازد و درجه نابرابری موجود بین درآمد افراد یک کشور را توصیف می کند. منظور از درآمد نیز ارزش پولی افراد در مقابل خدماتی که ارائه می دهند می باشد مانند دستمزد، حقوق، بهره سرمایه و ... . از نقطه نظر رفاه اجتماعی هر چه توزیع درآمد برابرتر باشد، عدالت اجتماعی رعایت خواهد شد. توزیع درآمد مساله تازه ای در علم اقتصاد نبوده و دیر زمانی است که ذهن اندیشمندان را به خود معطوف داشته و جایگاه ویژه ای را در فرهنگ اقتصاد به خود اختصاص داده است. ساهوتا^۱ (۱۹۷۸) نظریه های توزیع درآمد را به نظریه توانایی^۲، نظریه تصادفی^۳، نظریه انتخاب فردی^۴، نظریه سرمایه انسانی^۵، نظریه نابرابری تحصیلات^۶، نظریه ارث^۷،

---

^۱ Sahota

^۲ The Ability Theory

^۳ The Stochastic Theory

^۴ The Individual Choice Theory

^۵ The Human Capital Theory

^۶ Theories of Educational Inequalities

^۷ The Inheritance Theory

نظریه ادوار زندگی^۱، نظریه توزیع مجدد درآمد عمومی^۲، نظریه تکامل یافته^۳ و نظریه عدالت توزیعی^۴ تقسیم نموده است (ابونوری و همکاران، ۱۳۸۷).

بین افراد مختلف تفاوت‌های فردی از نظر جسمی، روحی و وراثتی وجود دارد. چون افراد از لحاظ درجه هوش، توانایی‌های جسمی و ذاتی، مسئولیت‌پذیری، صبر و تحمل در مقابل مشکلات، قناعت و سازگاری با محیط تفاوت دارند لذا دو فرد با شرایط یکسان تحصیل، تجربه و سن، درآمدهای متفاوت دارند و کاهش این تفاوتها بسیار مشکل می‌باشد. در بعضی موارد نیز مسأله فقر و توزیع ناعادلانه درآمد می‌تواند منشأ سیاسی و نهادی داشته باشد. در کشورهای در حال گذر عوامل جبری شامل انواع تبعیضات نظیر تفاوت در حقوق زن و مرد، تفاوت بین حقوق کارگران داخلی و خارجی و تفاوت بین افراد وابسته به مراکز قدرت سیاسی و افراد عادی و عواملی نظیر خوش شانسی یا بد شانسی، تعلیم و تربیت، سطح تحصیلات، ارث، تجربه و دوران اشتغال، ریسک‌پذیری یا ریسک‌ناپذیری و ویژگی‌های فرهنگی، قومی و محلی در زمینه پیدا کردن شغل مناسب، ادامه تحصیل، ازدواج و استفاده از امکانات، بر توزیع درآمد مؤثرند.

در این مطالعه سعی شده است تا به شناسایی و تحلیل عوامل موثر بر توزیع درآمد در ایران طی سال‌های ۱۳۸۶ - ۱۳۷۵ پرداخته شود. برای این منظور اطلاعات مربوط به داده‌های خرد هزینه و درآمد خانوارهای اقتصاد ایران از مرکز آمار ایران تهیه و دسته‌بندی شده است و با بهره‌گیری از مدل‌های گسسته،

---

¹ The Life Cycle Theory

² Public Income Redistribution Theories

³ More Complete Theories

⁴ The Theories of Distributive Justice

تأثیر متغیرهای سرمایه انسانی (تحصیلات و سواد) سرپرست خانوار، وضعیت تأهل و شاغل بودن سرپرست خانوار، سن و جنس سرپرست خانوار، بعد خانوار، مالکیت تلفن و ماشین، سطح زیربنا و تعداد اتاق و مالک یا مستاجر بودن سرپرست خانوار بر قرارگیری افراد در گروه‌های مختلف درآمدی مورد بررسی قرار گرفته است.

۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق

امروزه بهبود در توزیع درآمدها، مبارزه با فقر و کاهش نابرابری‌ها، جزو هدف‌های عمده توسعه اقتصادی و اجتماعی بوده و از وظایف مهم دولت‌ها به شمار می‌رود. موضوع نابرابری توزیع درآمد در ایران مسأله‌ای جدی و قابل بحث است. براساس آمارهای بانک جهانی^۱ نابرابری توزیع درآمد در ۶۴ درصد کشورهای جهان کمتر از ایران است (نوفرستی و محمدی، ۱۳۸۸).

با توجه به اینکه بحث توزیع درآمد همواره به عنوان یکی از دغدغه‌های اصلی جوامع مختلف می‌باشد. لذا سیاست‌های اقتصادی دولت‌ها عمدتاً در راستای عادلانه کردن توزیع درآمدها و بهبود رفاه عمومی به اجرا گذاشته می‌شوند. بنابراین جهت برنامه‌ریزی و طراحی سیاست‌های جدید که در روند رشد و توسعه اقتصادی کشور منجر به تحقق اهداف مذکور گردند، انجام یک سری مطالعات و تحقیقات دامنه دار و مستدل ضرورت پیدا می‌کند.

---

^۱ World Development Indicator

اهمیت این مطالعه از آنجاست که اصلاحات اقتصادی، حسن مدیریت نظام اقتصادی کشور و افزایش رفاه اقشار کمتر بهره‌مند بدون اعمال سیاست‌های کلان اقتصادی صحیح ممکن نیست. لذا چنانچه سیاست‌های کلان اقتصادی منجر به رشد پایدار شوند، می‌توانند سطح تولید و اشتغال را تحت تأثیر قرار دهند و از این طریق هم نحوه توزیع درآمد و هم متوسط سطح درآمد را افزایش خواهند داد. از این رو بررسی عوامل مؤثر بر توزیع درآمد از جهت دستیابی به هدف تحقق عدالت اجتماعی مهم ارزیابی می‌شود (زیبایی، ۱۳۸۴).

۱-۴- اهداف تحقیق

- طبقه بندی افراد در سه گروه درآمدی پایین، متوسط و بالا
- بررسی تاثیر سرمایه انسانی (باسوادی و میزان تحصیلات) بر قرارگیری خانوارها در طبقات مختلف درآمدی فوق
- بررسی تاثیر شاغل بودن سرپرست خانوار بر قرارگیری خانوارها در طبقات مختلف درآمدی فوق
- بررسی تاثیر مالک یا مستاجر بودن سرپرست خانوار بر قرارگیری خانوارها در طبقات مختلف درآمدی فوق
- بررسی تاثیر سن و جنسیت سرپرست خانوار بر قرارگیری خانوارها در طبقات مختلف درآمدی فوق
- بررسی تاثیر وضعیت تاهل سرپرست خانوار بر قرارگیری خانوارها در طبقات مختلف درآمدی فوق

۱-۵- فرضیه‌های تحقیق

- سرمایه انسانی، خانوار را در گروه درآمدی بالاتر قرار می‌دهد.
  - شاغل بودن، خانوار را در گروه درآمدی بالاتر قرار می‌دهد.
  - مالک بودن، خانوار را در گروه درآمدی پایین‌تر قرار می‌دهد.
  - هرچه سن سرپرست خانوار بیشتر باشد، خانوار در گروه درآمدی بالاتر قرار می‌گیرد.
  - مرد بودن سرپرست خانوار باعث می‌شود تا خانوار در گروه درآمدی بالاتر قرار گیرد.
  - مجرد بودن سرپرست خانوار باعث می‌شود تا خانوار در گروه درآمدی بالاتر قرار گیرد.
- که با توجه به مبانی نظری موجود و مطالعات صورت گرفته در این زمینه فرضیه‌های تحقیق به صورت زیر مطرح می‌شود:
- سرمایه انسانی (باسواد بودن و تحصیلات دانشگاهی) سرپرست خانوار احتمال قرارگرفتن خانوار در گروه درآمدی بالاتر را افزایش می‌دهد.
  - شاغل بودن سرپرست خانوار احتمال قرارگرفتن خانوار در گروه درآمدی بالاتر را افزایش می‌دهد.
  - مالک بودن سرپرست خانوار احتمال قرارگرفتن خانوار در گروه درآمدی بالاتر را کاهش می‌دهد.
  - مرد بودن و مجرد بودن احتمال قرارگرفتن خانوار در گروه درآمدی بالاتر را افزایش می‌دهد.

۱-۶- روش شناسی تحقیق

۱-۶-۱- روش تحقیق

مطالعه حاضر از نظر نوع، کاربردی و از نظر روش اجرا کتابخانه‌ای و اسنادی بوده و از نظر تجزیه و تحلیل، تحقیق تحلیلی و توصیفی می‌باشد. الگوی اقتصادسنجی مناسب جهت این نوع برآوردها الگوی پروبیت بوده و برای تخمین مدل تحقیق از نرم‌افزار Stata استفاده شده است. جامعه مورد مطالعه خانوارهای شهری و روستایی کشور بوده و نمونه آماری این طرح خانوارهای تکمیل‌کننده پرسشنامه هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی هستند که در سطح کشور به صورت اپتیمال انتخاب گردیده‌اند. آمار و اطلاعات این مطالعه از آمار خام طرح هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی مرکز آمار ایران و اطلاعات شاخص قیمت مصرف‌کننده منتشر شده توسط بانک مرکزی به دست می‌آید.

۱-۶-۲- نمونه آماری

جامعه آماری مطالعه حاضر خانوارهای شهری و روستایی ایران بوده و نمونه آماری مورد مطالعه قرار گرفته، خانوارهایی هستند که در سال‌های مختلف توسط مرکز آمار ایران نمونه‌گیری شده‌اند.

۱-۶-۳- دوره زمانی و پایگاه داده‌های تحقیق

دوره زمانی مورد بررسی ۱۳۸۶-۱۳۷۵ است که در آن اطلاعات هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی توسط مرکز آمار ایران جمع‌آوری شده است.

۱-۷- محدودیت‌های تحقیق

محدودیت اصلی در این مطالعه، عدم دسترسی به آمار به صورت مستقیم و زمان‌بر بودن استخراج داده‌ها از اطلاعات خرد خانوارها می‌باشد.

۱-۸- تعریف مفاهیم

۱-۸-۱- شاخص توزیع درآمد

در این مطالعه برای نشان دادن نابرابری در توزیع درآمد از روش چندک‌های درآمدی سرانه استفاده خواهد شد.

در این روش با تقسیم درآمد هر خانوار بر تعداد افراد آن، در آمد سرانه هر خانوار را به دست می‌آوریم. آنگاه کلیه خانوارها را براساس آن از پر درآمدترین به کم درآمدترین مرتب کرده سپس کلیه جامعه را به ۳ بخش مساوی تقسیم می‌کنیم به طوری که تمامی چندکها $33/33$ درآمد را در اختیار دارند. در اندازه‌گیری معمولاً درآمد به عنوان بهترین گزینه برای اندازه‌گیری سطح زندگی معرفی می‌شود، ولی از آنجایی که محاسبه درآمد با مشکلاتی مواجه است (مثلاً اینکه خانوارها به دلیل روانی و نیز ترس از مالیات و ... درآمدهای خود را کمتر از حد واقعی بیان می‌کنند) هزینه خانوار به جای درآمد مورد توجه قرار می‌گیرد. به دلیل اینکه از هزینه خانوارها مالیات، عوارض و سایر پرداختی‌ها کسر شده است توزیع مجدد درآمد مدنظر می‌باشد.

۱-۹- سازماندهی تحقیق

سازماندهی تحقیق به شرح زیر می باشد:

بعد از کلیات تحقیق، فصل دوم مروری بر ادبیات تحقیق (مبانی نظری و پیشینه مطالعات) داشته و در فصل سوم روش‌شناسی تحقیق که در بردارنده معرفی مدل و داده‌های مورد استفاده می باشد ارائه خواهد شد. در فصل چهارم به برآورد مدل معرفی شده پرداخته و بعد از تجزیه و تحلیل نتایج، در فصل پنجم به نتیجه‌گیری و ارائه توصیه‌های سیاستی و پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آتی پرداخته می شود.

فصل دوم

"ادبیات موضوع"

۲-۱- مقدمه

با توجه به اینکه این مطالعه سعی دارد عوامل تعیین کننده توزیع درآمد در ایران را شناسایی و تحلیل نماید. لذا فصل حاضر به بررسی و مرور مبانی نظری و مطالعات تجربی موضوع تحقیق اختصاص یافته است. در پایان فصل نیز جمع‌بندی کلی از این مطالعات صورت می‌گیرد.

۲-۲- مبانی نظری

در این بخش مفاهیم و نظریات توزیع درآمد، معیارهای عدالت و برابری در توزیع درآمد و روش‌های اندازه‌گیری توزیع درآمد مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۲-۲-۱- مفاهیم توزیع درآمد

در تاریخ بشر توزیع درآمد با مفاهیم متفاوت و در زمینه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی ظاهر شده است. این موضوع هیچگاه مفهوم اقتصادی صرف و یا مفهوم غالب اقتصادی نبوده است. همچنین این موضوع با عناوین مختلفی چون عدالت قانونی، عدالت سیاسی و عدالت اجتماعی آمیخته شده است. به رغم آنکه برابری اقتصادی از دیرباز مورد توجه بوده است، سوابق زیادی از کار نظام مند در مفاهیم برابری درآمد و یا اندازه توزیع درآمد وجود ندارد. هرچند نظریه توزیع درآمد یکی از عناوین اصلی نظریه‌های اقتصادی از زمان آدام اسمیت^۱ و یا پیش از آن بوده، غالب تحقیقات انجام شده در زمینه

---

^۱ Adam Smith

مفاهیم توزیع بین عوامل تولید (مانند دستمزد، سود، اجاره و ...) بوده و به میزان کمی، تجزیه و تحلیل در مفاهیم توزیع درآمد متمرکز شده است. مفهوم ایده آل توزیع درآمد در اواخر قرن هیجدهم و اوایل قرن نوزدهم بر مبنای نظریه‌های اقتصادی محض همچون تحقیقات آدام اسمیت، ریکاردو^۱ و جان استوارت میل^۲ نبوده، بلکه بر مبنای ترکیب نظریه‌های اقتصادی و سیاسی همچون تحقیقات سینت سیمون^۳، فوریه^۴ و روبرت اون^۵ استوار شده است (نیلی و فرح‌بخش، ۱۳۷۷).

در مورد تعریف نابرابری^۶، تعریف دقیق و مشخصی در علوم اجتماعی وجود ندارد. داهرندورف^۷ به چهار نوع نابرابری در جامعه اشاره می‌کند.

۱ - تفاوت‌های طبیعی قیافه ظاهری، شخصیت، علایق و ...

۲ - تفاوت‌های طبیعی هوش، استعداد و نیروی بدنی.

۳ - تمایز بین موقعیت‌های اجتماعی (مثلاً راننده تاکسی، نجار، آهنگر).

۴ - قشربندی و طبقه‌بندی بر اساس منزلت و ثروت بعنوان درجه بندی پایگاه اجتماعی.

---

¹ Ricardo

² John Stuart Mill

³ Saint Simon

⁴ Fourier

⁵ Robert Own

⁶ Inequality

⁷ Daherndorf